

V erseket olvasgatók. A kötet most látott napvilágot, a címe: Agitatív antológiaköltészet Magyarországon 1945–1956. A Korona Kiadó ismerteti meg bennünket e pikáns „gyöngyszemekkel”. Pikáns – írom, mert a nyolcvannégy szerző között felfedez-

Hármas befutó

hetjük Aczél Tamást, Ancsel Évát, Benjámin Lászlót, Csanádi Imrét, Cseres Tibort, Csoóri Sándort, Devecseri Gábort, Eörsi Istvánt,

Gellért Oszkárt, Hegedűs Gézát, Illyés Gyulát, Juhász Ferencet, Kónya Lajost, Nagy Lászlót, Somlyó Györgyöt, Vészi Endrét, Zelt Zoltánt... Egy beteg kor antológiadarabjaiban a megmérgezett idő hangsúlyos verselés formájában visszaköszön: a felszabadulás dicsérete, a pártot magasztaló énekek, az újjáépítés, a régi és új világ, május 1-e öröme, az ötéves terv, a traktor, a szocializmus hétköznapiainak életképei, a kultúra, a népnevelés és mindenekelőtt Sztálin, a szovjet nép hős fia, és hűséges tanítványa, Rákosi, a koreai háború, a távol-kelet felszabadító harcai, béke és békeharc. Buda Attila írja a könyv bevezetőjében: „Nem nevesíthető ugyan a felelősség, de kétségtelen, hogy az ötvenes évek itt olvasható alkotásai támogatatták, nemegyszer igazolták mindazt, ami történt. Méltányos volna tehát, hogy az előhívó és vállalt erők dicstelen múltjával, létrehozóik neveire se emlékezzen többet senki, mint az Ephesosban lévő Artemis-templom egykori felgyűjtőjéé sem.”

Az örökség valóban nyomasztó. A kényszerpályák deformált korszakait ki tudja, hogyan élték meg az alkotók, s hogyan építkeztek tovább.

A népek nagy vezére, Sztálin 1948 után lett központi, kultikus alakja a magyar költészetnek. 1949-ben, hetvenedik születésnapján megbolydult az ország, és sorra születtek a személyét magasztaló versek. A dicsőítések sorába illeszkedik Zelt Zoltán A hűség és a

hála éneke című költeménye – és itt jutottam el mondanivalóm lényegéhez.

Sipos Tamás, a nemrégien elhunyt író, dramaturg mesélte: Zelt Zoltán nagy lóversenyes volt. Isten nyugtassa szegényt. Főnt ült a pályában, én már túl voltam a versenyemen, amikor felballagtam. Azt mondja nekem Zelt: „Te, most jön egy hármas befutó...” Ez azt jelenti, hogy el kell találni sorrendben három lovat. S Zoli kérdezi: „Nem tudnál egy lovat mondani?” „Te, én azt hiszem, hogy ezt a Raplis megnyeri.” „És egy platztot, egy helyet... nem tudnál mondani?” – kérde Zelt. „Hát nézd, Zolika, talán a Robur...” Pár másodperc csönd, aztán kérdőre von: „Akkor most mit játszszak?” „Hát most mondtam, hogy a Raplis valószínűleg nyer, a Robur vélhetően platzt... ez belekerül 180 forintba.” Zoli eltűnik, majd visszajön, közben lefűjják a versenyt: első Raplis, második Rafinát, harmadik Robur. „Na, mi van Zolika?” – kérdelem. Azt mondja: „Megvan!” Fízett nekik 180 forintba 3900-at. Magamban örvendek, amikor Zoli egészen közel jön hozzám, és a fülembé súgja: „Azért a harmadik lovat is megmondhattad volna, akkor csak 20 forintba került volna a tikk.” A riposztom nem késik: „Tudod mikor mondom én neked három lovat Zolikám, ha a Sztálinhoz írt A hűség és a hála énekét nyilvánosan elszavalod az ügött nézőközönsége előtt!”

„Sztálin / Az ő neve legyen / első szavam, hogy versem kezdem én. / Fölkél e név, / fölkél versem egym. / Hajnali fénybe mártva tollam, / így írom le nevét, / világteremtő századunk / sugárzó címerét!”

Örkény István a 7-1-es magyar-angol futballmérkőzés után elképzelt, hogy az angolok és a magyarok elrontották a gyomrukát, és a költőnek (Zeltnek) kellett volna a 90 ezres publikum előtt valamit előadnia. S akkor Zelt elindult volna a lépcsőn lefelé, megállt volna az aréna közepén, és szépen zengő basszusán előadott volna néhány sort készülő költeményéből... „Ez is magasztos érzés volna – írta Örkény –, ez is egy nagyszerű győzelem.”

És a galopp-pályán A hűség és a hála éneke?